

Šiame numeryje:

Posėdžiai su detonuojančiomis mintimis.
Kelionė į mito miškus pavojinga.
Kultūrinė kronika.
Gogolio „Revizorius“ — vienas Stratfordo geriausių.
Sauliaus Kubiliaus eilėraščiai.
Virginia Woolf „Vaiduoklių namas“.
Baltams reikšminga profesoriaus Boriso Meissnerio suakstis.
Algimanto Kezio „Lithuania Through the Wall“.
Chicagos teatruose.

Kertinė Parastė

Posėdžiai su detonuojančiomis mintimis

Šių metų birželio 25 d. TSRS rašytojų sąjungos valdyba pasikvietė į Maskvą gausų lietuvių rašytojų būrį: mat rengiantis TSRS rašytojų suvažiavimui, prireikė šiek tiek ideologiskai apšviesti lietuvių kolegas, oficialiai tariant, pasvarstyti dabartinės lietuvių literatūros patirtį, problemas, perspektyvas.

Kelias posėdžių prakalbas perskaitė (*Literatūra ir menas*, 1985.7.13), pasijutau sudirgintas. Tokia jau mano natūra, skaitant ar girdint kalbas, kur visi faktai sakomi tam, kad būtų nepasakyta pagrindinė daugelio trokštama tiesa, — norisi ežiu šiaušti, vilku staugti...

— Jei tie dalykai tave erzina, numok ranka, neskaityk, — guodžia sveikai galvojantis mano bičiulis Pernagis. — Nekreipk dėmesio. Tegul jie ten posėdžiaudami raito kalbas, klausosi valandų valandas to, ką panašiuose plenumuose yra šnekėję prieš 10, 20 ar daugiau metų. Jiems ten gera proga paliaupsinti savo „didžiąją“ tarybinę literatūrą, pareikšti ištikimybės partijai, cituoti Lenina, Gorkį, Fediną, Fichonovą ir pati naujausia visų viršininkų Michailą Gorbačiovą. Masiskai sakant — „big show“!

— Perdedi, žmogau. Nepastebėjau, kad Gorbačiovas būtų per dažnai cituojamas. Dar per anksti. Kol kas jo minčių citavimo garbė atiteko tik rašytojų sąjungos valdybos sekretoriui Jurijui Surovceviui. Pastarasis paminėjo generalinio sekretoriaus iškeltą „socialistinio internacionalizmo reikalą rašytojų tarpe“, taip pat kreipimąsi į Leningrado partinį aktyvą: reikia „mobilizuoti visas kūrybines jėgas, išmokyti tvarkytis naujovėms. Ir ne tik ekonomikoje, bet ir socialinėje sferoje, kultūros, ideologijos sferoje — žodžiu, visose sferose“.

— Tai tau, — mobilizacija!.. Pagaliau prisipažino, ką visuomet teigdavome, jog visose srityse sovietijoje tvarkomasi senoviškai, netgi atžagariai. O ką lietuviai rašytojai?

— Alfonsas Maldonis, kaip LTSR rašytojų valdybos

pirmininkas, davė plačią informacinę ataskaitą. Išgyrė lietuvių tarybinės literatūros pasiekimus. Kiti rodė savo išprusimą, giliamintiškumą. Pavyzdžiui, Justinas Marcinkevičius pasakė: „Lietuviškas žodis visa savo esme atsigręžęs į žmogų ir jo tėvynę“. Ar ne graži mintis? — Nieko sau. Bet aš asmeniškai mintimis ir žodžiais dažnai gręžiuosi į arklius. Tai mano silpnybė. Aplamai naminiai gyvuliai niekad neiškrečia didelių baisių, o žmonės — pats žinai. Antropocentrizmas man nepakeliamas.

— Nejuokauk. Justinas Marcinkevičius rimtai įsitikinęs, kad poezijai reikia kuo daugiau susimastymo, išminties. Jis sutapatina gerumą su išmintimi: „Gerumas turbūt yra didžiausia žmogaus išmintis“.

— O kiek gerų žmonių yra silpnapročių, elgiasi jie kar-tais neišmintingai, plepa, kai reikia tylėti, bet yra geri, tarsi balandžiai.

— Kalbėjo Mykolas Sluckis. Tau patinkantis psichologinių romanų autorius. Irgi nurodė lietuvių polinkį į dvasingumą. Ne į gamybę, o į asmenybę sferą, intelektualumą. Tačiau, anot jo, Juozo Baltušio *Sakmės apie Juozą* pasisekimas, lyg priešingybė tam intelektualumui, reiškia skaitytojų „troškimą to, kas natūralu, liaudiška“.

— Teisingai pasakytą. Žino Mykolas, koki mygtuką spūstelti. Liaudiška! — Cituoju: „Šiandien, kai partija ėmėsi ryžtingai atnaujinti mūsų visuomeninį gyvenimą, visa, kas tikra, įgauna dar didesnę vertę. Tikras pilietiškumas bus išreikštas per dorovinę gyvenimo reiškinį, visuomenės ir tautos padėties analizę... Negalima kovoti su blogiu, to blogio neatskleidus“.

— Šventiausia tiesa! Vadinasi, ligšiol jie nematė savojo blogio. Vaikščiojo užsimerkę ir smilkino visam pasauliui apie gėrio perteklių plačioje sovietų šalyje.

— Taip, mielasai. Tuo Sluckis atitiktinai palietė stygą, kuri partijos grojamoj bialaikoje suomet skamba (Nukelta 2 psl.)

Kelionė į mito miškus pavojinga

Algirdo Landsbergio naujoji pjesė „Vaikai gintaro rūmuose“

VYTAUTAS A. JONYNAS

Algirdas Landsbergis. *Vaikai gintaro rūmuose*. Trijų veiksmų drama. Chicago: Ateities literatūros fondas, 1985. Literatūros serija nr. 30. 76 psl. Kaina — 7 dol. Gaunama „Drauge“.

Skaitytojai, ipratintam nusivilti premijuotomis knygomis, bus kiek baugu atsi-
vesti naująjį Algirdo Landsbergio dramaturgijos kūrinį — *Vaikai gintaro rūmuose*, laimėjusį 1981 m. JAV LB Kultūros tarybos skelbtąjį dramos konkursą. Dabar pasirodžiusį skoningu leidiniu, kurį finansavo Rochesterio ir Bostono geradarijai. Baugu, nes pats faktas ir veikalo pavadinimas pernelyg įtaigauja, kad pjesė bus didaktinės tendencijos, bus parašyta pagal vadinamąjį „socialinį užsakymą“. Juo labiau, kad čia pat skaitytoji pasakoma, jog kūrinys skiriamas kultūrininko, scenos darbuotojo Andriaus Ciecinio šviesiam prisiminimui.

Atvirai kalbant, būgštavimai be pagrindo ir dedikacija visai vietoje. Vargu ar galima geriau pagerbti tiek Ciecinio, tiek, sakyčiau, visų šeštadienių mokyklų mokytojų, jaunimo stovyklų vadovų idealizmą už jų rūpestį pristabdyti išeivijos nutautimą, kaip šia pjesė. Ir dievazi nieko nėra knygoje kas primintų koki postringavimą. Jokio publicistinio kamšalo, jokios sakyklinės egzaltacijos. Prituriam dramaturgi Landsbergiui seniai žinoma, kad teatro scena nėra jokia tribūna prakalbininkui — sakytoji, bet vieta menine forma pavaizduoti visuomeninę, žmogišką problemą. Kelti klausimus, o ne į juos atsakinėti. Šiuokart tokia problema yra gentkarčių griova, išeivių pasaulėjautos ir čiabuvių civilizacijos sandūra su visais psichologiniais

atsisakojimais. Tenka pripažinti, kad Landsbergis tą meninį uždavinį atlieka pasigėrėtinai įtaigiai. Kaip tegali padaryti vien apatrido neviltes ir apatijos gruodą pažinęs rašytojas.

Vaikai gintaro rūmuose yra brandus daugeliu atžvilgių kūrinys, bet pirmuoju išskirtinumo požymiu būtų tai, kad jau siužetine prasme tai tipingas egzilei literatūrinis veiklas.* Vargu ar koks amerikietis, anglas, vokiečių ar prancūzas būtų galėjęs susidomėti pasirinktąja gyvenimo iškarpą. Dar mažiau kas būtų sugebėjęs tą temą apvaldyti, kaip kad ją apvaldo Landsbergis, nenubanalinęs jos i sociologinę apybraižą.

Iš tiesų jaunosios ir vyresniosios kartos konfliktas yra tokiu šlapiu kazlėku, kad bematant galima nuslysti i schematiškumą, i pigius komedi-jėlės-feljetono triukelius. Landsbergis ne tik išvengia tų pavojų, bet, pasigavęs smulkų įvykį (panašų turbūt būta visose išeivių kolonijose), jis sugeba tos trapios medžiagos pagalba atlikti įžvalgią išeivijos kultūrinio gyvenimo analizę. Įtikinančią, skvarbią.

Du dalykai bematant suža-

* Kadangi teko užsiminti egzilei literatūra, yra gera proga prisatinti, kad neseniai pasirodė naujas kolektyvinis veiklas, nagrinėjantis tos literatūros specifinius bruožus. Tai *Latin America and the Literature of Exile. A Comparative View of the 20th Century European Refugee Writers in the New World*. Redaktorius — Hans-Bernhard Moeller (Heidelberg: Carl Winter Universitätsverlag, 1983). Nors, kaip nurodo pavadinimas, joje aptariami autoriai yra gyvenę ir rašę Lotynų Amerikoje, šioje knygoje net dviejose vietose (pratarinėje ir John M. Spalek straipsnyje) užsimenama labai palankiai Rimvydo Šilbajorio knyga *Perfection of Exile*. Iš viso pabaltieciams išeiviams priskiriamas nuopelnas pirmauti egzilinės raštijos nagrinėjime. — V.J.

Algirdas Landsbergis

Nuotrauka Vytauto Maželio

vi *Vaikų gintaro rūmuose* skaitytoja. Visų pirma — vaizduojamo pasaulio tikroviskumas, jaunosios kartos profilio autentiškumas. O ant-ra — pjesės kompozicijos tvirtumas ir jos sceniškumas. Viskas čia apskaičiuota, saikinga, tikslių proporcijų, nelyginant kokiam architektūriniam paminkle. Nelyginant Venecijoj, išdygusioj virš nykių lagūnos vandens, kurioj viskas akį žavi savo fasadų, kolonadų, tiltelių,

laipų turėklų funkcionalumu. Yra kažkas trapias, švelniai melancholiško tame rašte, bet kartu ir šventiško, fejeriško, teatrališko, gerąja to žodžio prasme.

Antonas Čechovas yra kartą pareiškęs: „Būtina, kad scenoje viskas būtų tų sudėtinga ir taip paprasta kaip gyvenime“. Manding, šie žodžiai labiausiai tiktų ben-dram įspūdžiui, kurį sukelia Landsbergio pjesė, apibūdinti. Nuo pat pirmųjų replikų skaitytoji akivaizdu, kad Landsbergio vaikučiai nėra anaipol išsokę iš vadovėlinių iliustracijų, bet gyvi, tikri, puslaukiniai Amerikos augintiniai. Savo kalba, poelgiais, pomėgiais, priešinimusi Tėvų Mafijos provokacijoms, autentiški šio kontinento paaugliai. Gal ne visai dar nučiuožę slidžiais keleliais gaivalas, bet, kaip čia pasakius, begaliniai panašūs į mūsų kaimynų, giminių, pažįstamų, asmeninių priešų, visuomenės veikėjų ir t.t. ir t.t. nevēkšas, netikšas, išsivėtakius. Pjesės centre yra konfliktas su tėvais, kurie šantažu ir papirkimais suvarė juos parapijos pusrūsį pasisemti „žinystos“ apie savo „šaknis“, repetuojant lietuvišką veiklą. Nors pakylant uždangai matome dar juos laimin-gus, pramogaujančius savo pačių vaidinimėliais, piro-technika, ir siurbčiojančius alų. Žodžiu, ar begali būti ekspozicija gyvenimiskesnė!

Tenka tačiau pripažinti, kad suaugusieji asmenys — Motina ir Režisierius — nėra anaipol Landsbergio pavaizduoti kaip spinduliuojantys dorybėmis šviesylai. Iš kitos pusės ir tie vaikai nėra, nežūrint kaip susikomplicuoja situacijos, išimtinai be jokių

sąžinės atžalų išaugę nebrend-dylos. Bent ne visi. Landsber-gis labai subtiliais potėpiais išryškina jų pasimetimą pasaulyje ir vienatvę. Pamažė-li ryškėjanti Audronės įsisą-moninimą ir išgastį, kad jinau jau nebėra vien mašina, kuri valgo, žaidžia ir miega, nebė-ra bekūniu manekenu, ant kurio kabinama suknelė. Jis taip pat įtikinamai išryškina Vilijos galutinį apsisprendi-mą, kad jai skirtas takas yra aktorės dalis. Žodžiu, nežūrint, kad mums gyvenime vaikaičiai atrodo, plika akim žiūrint, bespalviai ir nuobodūs, autorius įžvelgia tame pasaulėlyje didelę diferenciaciją, kurią, sakysim, išduoda muzikiniai pomėgiai, disco versus rock. Jis taip pat vyk-siai atskleidžia merginų sukty-bes, pavyduliavimą, nesantai-kas. Visa tai išryškėja veiksmo eigoje, nors ne visų vidinis brandimas vienodai spartus. Likimas pasmerkia kai kuriuos personažus „sumedėti“, sklerozuotis stereotipinėse rolėse. Rūta iš-likls banali amerikona vyro-gauda. Motina — tradiciniam verkautojos, gyvenančios jaunystės prisiminimais, vaidmenyje.

Originaliausių dalyku Landsbergio pjesėj yra tai, kad, vaizduodamas tuos dalykus, jis pasirenka pjesės-pjesės formulę. Panašiai kaip Peter Weiss dramoj „Marat Sade“, skaitytojas stebi scenoj vykstantį vaidinimą, jo ruošą. Sukuriama iluzija, tarsi žiū-rovas būtų akivaizdoj konkre-taus „happening“ su visom peripetijom, savaime supran-tama, tai smagi saviąauta, o režisieriui gera priemonė įtam-pai palaikyti.

Dramos turinys reto papras-tumo. Į priemintys gyvenan-čių lietuvių koloniją atvyksta neseniai iš Lietuvos atkeliavę ir, nieko iki tol nepėšę amerikiečių teatruose, reži-sierius. Tėvai įkinko jį dirbti su vietiniu jaunimėliu. Atseit, atvykėliui tenka susidurti su nepažįstamo jam mentaliteto padarais, pralaužti jų apatiją, įtikinti juos pasirinkto vaidint veikalo efektingumu. Tenka pagaliau įveikti nihilisto jų grupės vado — Tomo — destruktivius polinkius. O pastarojo agresyvumas dar labiau padidėja, kai Tomas, kuris meilinaisi Vilijai, pajun-ta režisieriaus asmenyje varžovą.

Nors ir nesudėtinga, ši fabu-la pinama išradiniais. Ir apgaulingai. Landsbergis sąmoningai klaidina žiūrovą-skaitytoją, nuvesdamas jį i sunkelius. Visiems žinoma, kad panašaus pobūdžio veika-lai šmaikščiai užbaigiami, lengvai atspėjama pabaiga. Landsbergis turėjo visišką laisvę pasirinkti tokius gambi-tus. Sakysim, socialistinio-re-a-lizmo trafaretą. Repeticijų metu vaikučiai įsitikina, kad Tomas yra sabotuotojas ir kenkėjas, ir ištrenkia jį lauk. Arba buvo galimas kitas variantas: nepilnametė Vilija įsimyli atsibastėlį donžuang. Tas pašlemekas ją suvedžio-ta. Melodrama! Nei viena tų pabaigų neįtikina Landsbergi, ir skaitytojas jam už tai dėlin-gas.

(Nukelta 2 psl.)

Lake Point Tower, Chicago, 1958.

Nuotrauka Algimanto Kezio

Si nuotrauka puošia Chicago's Mokslo ir Pramonės muziejaus plakata, reklamuojantį šį rudenį muziejuje vykstančią parodą „150 Years of Chicago Architecture“.

Kelionė į mito miškus...

(Atkelta iš 1 psl.)

Negana to, Landsbergis dar labiau pasisunkina sau uždavinį. Režisieriaus pasirinktas repetuoti veikalas yra „Eglė žalčių karalienė“. Patentuoti pedagogai sakyti — visiškai netinkamas vaikams kūrinys, nes jiems suvokiami vien šiuolaikiniai dalykai, kasdieniškoji buitė. Tuo tarpu Eglės mitas siekia giliausius lietuvių pasamones duburius. Savaimė aišku tiems paauklėjusiems, bent daugumai, tas „lietuviškas Walt Disney“ nepatrauklus ir jų komentarai vitrioliški:

REŽISIERIUS. Pasaka. Tomai, pasaka! Mes galim nusileisti į jūrą ar pakilti į debes. Ir taip ji įeina į gintaro rūmus, po vandeni.

TOMAS. Im Mademoiselle Jacqueline Cousteau! May I drop in, Monsieur Zaltys? Aš jūsų povandeninė nuotaka.

Tokie „išsidirbinėjimai“, savaimė suprantama, kelia skaitytojui-žiūrovui juoką. Būdinga tačiau, kad dramaturgas Landsbergis žaidžia keliais planais. Skaitytoji juokinga ir graudu, kad tautos žiedas, nepasivavinęs pasakos teksto maslumo. Bet tuo pačiu metu, stebėdamas tariamą repetaciją žiūrovas pajunta, kad ir jam pačiam ne visos mitinės Žalčio pasakos gėmės atviros. Tokiais momentais yra, pavyzdžiui, itin lyriškos scenos II-ojo veiksmo pabaigoje, kur kalbama apie Eglės atsineštus Baltijos gėlmės kaukelius, Gabijos — lietuviško žodžio nušvitimą gėlių tamsybėje. Žinia, skaitytojo niekad neapleidžia smalsumas sužinoti „kas bus toliau“. Bet greta to išnyra netikrumas, klausinėjimas savęs, „kas iš tikrųjų dedas scenoje dabar?“. O tokia įtampa sukurta spektaklyje, kad persėtų žiūrovui širdis, nemėgus dramaturgui laimėjimas. Ypačiai tai ryšku III-ojo veiksmo pradžioje, kai Audronėi-Drebulei išdavęs paslapstį, Tomas išprovokuoja masinę psichozę, simbolinį tėvų nužudymą. Tos scenos sukrečia skaitytoją savo nelauktumu.

Visaip galima būtų aiškinti tų elektrizuojančių, siurrealistinių freudinių scenų įterpimą. Ir kaip atnašą Antonin

Artaud „žiaurumo teatrui“ (théâtre de la cruauté), kadangi jo teorija reikalauja supurti žiūrovą iš dvasinio snūdžio, parodant scenoje kaip negiliai mūsų sielos podirvyje, po „high-tech“ politūra, dūli primityvūs, iracionalūs, brutalybės instinktai. Sekdamas pridurmui lyrinėm scenom, kuriose senoji lietuvių mitologija aukština meilės pradą (vienatinio asmens meilę vienatiniam asmeniui), šios scenos tarytum pabrėžia kontrastą tarp mūsų pasaulėjautos ir nūdienės amerikiečių kultūros, kurios pagrindiniu komponentu yra frustuoto žmogaus polinkis į smurtą, linčą. Tomo tekstas toks klaidus, kad jame galima išskaityti visokių demagoginių alizijų į penktąją koloną ir t.t. Galima tų scenų įterpimą priimti ir kaip teatrinę triuką, padedantį autoriui atsikratyti laikymosi tradicinio Žalčio pasakos varianto. Iš tiesų, užuot leides, kad Žilvino vaikai būtų išbandomi kankinimais, autorius pasilauko vien tai, kad tėva išduoda šantažuojama Drebule. Pagaliau, autorius pasufleliuoja realizmą scenoje mylinčiam žiūrovui dar ir kitą prielaidą. Visa ta žiaurių scena tėra sapnas. Ar teisingiau — vaidintojų apdėjimas nuo kanapėlių — žaliukėlių. Kai motina randa užrakintas iš vidaus repetacijų kambary duris ir pasikeitusius vaidintojų veidus, jos pirmasis klausimas yra labai gyvenimiškas: „Nerūkėt?“

Kaip bebūtų, kaip beinterpretuotumėm šias scenas, jų įterpimas rodo Landsbergiui sugėbantį operuoti ne vien lakiais dialogais, bet taip pat, reikalui esant, įjungti katarsinį scenon siurrealistinį elementą, sukuriant kolektyvinės haliucinacijos efektus. Brandomo požymiu yra tačiau tai, kad jis nesišvaisto technika vien efekto dėlei. *Vaikai gintaro rūmuose* yra patraukli savo sceniškumu, žaismingumu pjesė. Autorius išradiną išnaudoja visas teatrinės priemonės, įsipilietinusias modernioji dramaturgijoj — pantomimas, burleską, klounadas (kada vaikai pamėgdžioja tėvelių ir moky-

Rookery Stairway, Chicago, 1967.

Nuotrauka, įtraukta į Chicago Mokslo ir pramonės muziejaus parodą „150 Years of Chicago Architecture“ atidarymo programą. Paroda buvo atidaryta 1985 m. rugsėjo mėn. 30 d.

tojų švelnybinį „baby-talk“), šokių žingsnelius, studentiškus dainelių bliūvavimą, žodžių, visoki improvizacijų, cirkinių kabaretinių, elementų. Landsbergis sumaniai kaitalioja veiksmo ritmą, scenų nuotaikas. Kartais pakartoja (simetriškai) epizodus, buvusius pradžioje („fair-krakerių“ sceną. Motinos romantiško alpuliavimo pantomimą). Visa tai pajungta išsukti skaitytojo-žiūrovo branduolinę asociacijų reakciją. Bet užvis didžiausia Landsbergio talento žymė yra jo teksto polisemija.

Landsbergis yra senokai susikūręs savitą braižą. Savo „Idiotektą“, literatūrologų žargonu tariant. O jis yra sugebėjimas kalibruoti, išnaudoti iki maksimumo žodžio semantinius išteklius. Ne visada autoriaus virtuozizmas šio srityje pastebimas iš

karto. Savaimė suprantama, kad kiekvienas bemačius pagaus, kaip tikroviškai skamba jaunųjų replikos, prikabaretinių, iš televizijos programų pasisavintų sūksnių a la „Holly barracuda“. Kiekvienas pastebės, kaip dažnai angliški posakiai verčiami paždžiui į lietuvių kalbą, arba kaip panaudojamos parafrazės, pvz., „Štai kur žaltys pakastas“. Apskritai jų humoras, metaforos, nors iš esmės „Woody Allen'iskos“, skamba visai neblogai.

VITAS. (nesėkmingai improvizuodamas šokantį žaltį). Ar atrodau kaip žaltys?

TOMAS. Tu atrodai kaip girtas orangutangas, kuris negali rasti išvies.

Bet ne taip greitai skaitytojas suvokia, kad tas dangstymasis skolinčių metaforų skudurais, išduoda kur kas

didę impotenciją, būtent negalią suprast, kad šalia palaimintosios amerikietiškos civilizacijos, esama kitų pasaulėjautų, kitos žmogaus būties sampratos, nors Rimas ir skėryčiojas savo Hari Krišna, Hari Višnu. Vien trylikmetę Audronę sujaudina režisieriaus papasakota legenda apie dailininką, kuris nupiešęs giria, įžengė paveikslą ir dingio už kalnų, už vandenų. Kitiems senovės kiniečių įsitikinimas, kad regimoji realybė ir žmogaus sukurtoji — viena ir tas pat, absoliučiai nesuprantama. Tomas, sakydamas, niekaip neįvelgs žodyje „žaltys“ gyvasties simbolio. Jam tas žodis išliko virtuvinio keiksmazodžio. Daugų daugiausia šliužo, reptilijos pavadinimu. (Motina taip pat). Vien Vilija pajus Žalčio pasakojimo mitą slėpinį. Labai vykusiu radiniu yra tai,

kad faktiškai jina suranda režisieriui meninį spektaklio sprendimą. Tarp kitko režisieriaus profilis autoriaus piešiamas itin niuansuotai ir įdomiai. Tai joks „Wunderkindas“, kaip kad jį įsivaizduoja Motina (kuri tarp kitko jį įsimyli), bet superkvalifikuotas specialistas. Gal net nepajėgus dirbti su vaikais asmuo, nes jo režisavimas kažkaip apsiriboja vien teksto aiškinimu, tuo tarpu, kai sakoma, jog nevalia verst vaikų vaidint. Reikia vaidinti *kartu su jais*. Todėl skaitytoji visiškai pateisinamas jo nenoras terliotis su čionykščiais mėgėjais. Iš kitos pusės Landsbergis parodo, kad tai padorus žmogus, neslepantis Vilijai teatro vylių, scenos traukos pavojų:

REŽISIERIUS. Aš perspėjau tave! Niekad nepasitikiu teatralais! Mes palendame po bet kuria oda ir vėl nusišeriam kaip žalčiai... Mes stveriam, kas tik pasimašo po ranka — žmonės, žvėris, danties skausmą mūsų pačių širdyse — ir stengiamės išsunkti teatro meną... Ar tau ne laikas į namus?

Bendru požymiu Landsbergio replikoms yra ne vien jų literatūrinė stilizacija, bet jų dviprasmiškumas. Potekstės, užuominos į kažką kito. Dora yra tačiau, kad net jei galima kai kur įžvelgti simbolinę prasmę (sakykim, personažų varduose: Vilija), autorius nepiktinaudžia alegoriniu pradū, miglotumu, neprikrauna į pjesės filosofavimo elektrostatikos. Paprastai tariant, nėra intelektualinio balasto, kurį kartais palaikom „mistikiškumu“. Jei pjesę praskamba koks leitmotyvas, tai juo būtų veikiau mintis, kad mūsų žodžiai begaliniai bejėgiai, kad komunikacija pašėlusiai neefektyvi, nes iš esmės visi kiūtom savo kevalėlyje. Kiekvienas liekam po savo kauke. Ir tėvai, ir jauni, mes, nežūrint jo maivymosi, maistavimo, svaichiojimo apie Vūdostokę ekstazinę palaimą. Vėta čia paminėti, kad piešdamas jaunuolių portretus Landsbergis visą laiką leidžia suprasti skaitytoji, jog nežūrint jų „palaido liežuvių“, jų sąmojavimų, jie yra iš esmės dar nesubrendę. Iš čia ir noras bent akimirkai apsigauti purpurine triumfo toga. Gal

net jie pasmerkti likti tokiais „pueri aeterni“, kaip tie Eglės užkerėti medžiai, nes to reikalauja mūsų techniškas amžius, stumias visus į savo kertę, į specializavimąsi siauroj profesijoj, kaip tą režisierių. Amžius, kuriame tačiau dar gyvas tikėjimas burtazodžių galia, nors tas kerų formules dabar prasmano psichologijos, medicinos ir kitų „mokslų“ šamanai. (Tomas tuo tiki, jis tobula jų auka.)

Kiekvienam skaitytoji valia savaip interpretuoti *Vaikų gintaro rūmuose* pabaigą. Bet vien todėl, kad esama to drumsto švytėjimo, panašaus į nuodingus opalo atšvaitus, to „karšto epochos alsavimo“, naujoji Landsbergio pjesė žavi skaitytoją savo sceniškumu ir menine tiesa.

Kultūrinė kronika

• Chicago Mokslo ir Pramonės muziejuje vykstanti paroda „150 Years of Chicago Architecture“ reklamuoti buvo panaudotos Algimanto Kežio fotografijos iš jo knygos *Chicago/Kezys* (Chicago: Loyola University Press, 1983). Puslapių nuotraukos (Lake Point Tower, Rookery Stairway ir kitos) buvo išspausdintos *Time* ir *Chicago* žurnaluose, laikraštyje *Chicago Tribune* ir kitur. Tos patios nuotraukos buvo panaudotos parodos plakatuose, brošiūrose ir net ant parodos prižiūrėtojų švarko atlapo kaspinių.

Chicago architektūros istorijos paroda, apibūdinama kaip „The stories behind Chicago's great stories“, suruošė *Chicago Tribune* dienraštis kartu su Carson Pirie Scott & Co. bendrove Mokslo ir Pramonės muziejuje, 57th Street ir Lake Shore Drive, Chicagoje. Paroda buvo atidaryta 8 m. rugsėjo mėn. 30 d. ir tęsis iki 1986 m. sausio mėn. 15 d. Valandos: šio kaidieniais — nuo 9:30 v.r. iki 4 v.p.p., savaitgaliais ir šventėmis — nuo 9:30 iki 5:30 v.p.p. Įėjimas — suaugusiems 3 dol., vaikams 1.50 dol. Parodoje eksponuojamos nuotraukos ir planai garsiausių Chicago miestui pastatų statybių architektų, kaip Frank Lloyd Wright ir Ludwig Mies van der Rohe, ir jų mokinių darbų, taipgi vadinamos Chicago mokyklos, 1833-1892, ir vėlesnių „Dešimties Chicago architektų“ darbų. Parodos metu muziejaus auditorijoje visą laiką bus rodomas „multimedia“ spektaklis apie Chicago architektūrą, pagamintas *Chicago Tribune* darbuotojų.

Posėdžiai su detonuojančiomis mintimis

(Atkelta iš 1 psl.)

detonuojančiai. Imkime mūsų atvejį. Tiek gi metų jie begėdiškai meluoja, kad 99% lietuvių patys laisvai su džiaugsmu užsikrovė sovietinė santvarka. Argi šitokie ultramelagiai turi teisę vadovauti lietuvių doroviniam gyvenimui?!

— Žinoma, kad ne. Jie nusikalto Lietuvai. Bet ar galima šį blogį išreikšti grozinėje literatūroje? Juk daug kas trokšta tai padaryti.

— Jokių būdu ne. Laisvame pasaulyje — taip, tik ne Sovietų Sąjungoje. Neseniai skaitėme Kazimiero Barėno epinį veikalą *Beragio ožio metai*. Šiame romane įtikinčiai pavaizduota mums kraupiai lemtingų 1940-1941 metų tikrovė. Taip, kaip ją pergyveno daugelis, net neturtingiausių lietuvių. Ne pagal partijos sufalsifikuotą formulę, bet taip, kaip buvo. Ir vien tik dėl to šiai aktualiai knygai yra uždedamas „antitarybiškumo“ antspaudas. Jos niekada neišspausdins jokia tenykštė leidykla.

— Patikslinu — valstybinė leidykla, kurios savininkas yra LKP CK. O komunistai pasiryžę, kad jų valdomam krašte nebūtų spausdinama tiesa, parodanti tikroslis

mūsų tautos negandų kaltininkus.

— Dabar matai, kodėl mane, lietuvi, sudirgina tarybinio rašytojų sakomos mintys. Detonuojančios mintys. Kodėl jaučiuosi apgautas? Man rūpi mūsų literatūra, ne mažiau kaip jiems. Štai ten posėdyje kalbėjo tariamas lietuvių tarybinės poezijos draugas, vertėjas į rusų kalbą Levas Ozerovas. Skundėsi: „Kartais būna labai sunku surasti vertimui eilėraštį apie laiką, apie šių dienų nerimą, apie bendrus mūsų amžininkų jausmus“.

— Žinia, kad sunku. Niekas iš rimtesnių lyriku nenori kalti eilių pagal partijos suregztų problemų modelius. Niekas nenori pasiduoti dresūrai.

— Iš tikrųjų apie žmogaus nerimą Lietuvos poetai netyli. Netyli ir apie istorines negandas, ištikusias mūsų tautą. Apmąsto viską, o jei rašo, tai tik po sudėtingų metaforų priedanga. Žino tai Ozerovas, ir jam tas nepatinka: „Eilių kūrėjai pasinėrę į žodžių mežginių nerimą, pridengiant minties neturtingumą, madingą nesuprantamumą. Kai kas žaidžia hermetizmu, kuris niekur neveda“.

— Bet apsaugo nuo nemalones, nuo persekiojimo. Geriau būti hermetiškai rašančiu keistuoliu, negu savo mintis

atvirai išreiškusiu psichiatrinės įnamiu ar net Gulago kaliniu. Ginkdie. Patarčiau Ozerovui įsidėmėti Algimanto Baltakio žodžius: „Eilėraštis negimsta iš aiškumo. Kai viskas aišku — ir kalbėti nereikia“.

— Nesuprantu, kodėl draugas Ozerovas, toks atidus lietuvių poezijai, medžiagos vertimams nesuranda nei Sigit Gedos, nei Marcelijaus Martinaičio, Vytauto Bložės, Gintaro Patacko, nei Juditos Vaičiūnaitės, nei kitų gabių bardų kūryboje? Jie gi neretai apdainuoja mūsų epochos sielvartus. Žinoma, savaip.

— Tas „savaip“ Ozerovui ir nepatinka. Ne jo skoniui. Sakosi nemėgstant „elitiškumo“.

— Nemėgsta daug ko ir Lionginas Šepetys, dar vis sergąs „avangardizmo nevisikinimo“ liga. Atsimeni, kaip jis smerktė smerkt bet kokį neaiškumą lietuvių poezijoje. Užuominų ar asociacijų gausa jį vedė iš pusiausvyros. Dramaturgams Juozui Glinskui ir Kazui Sajai prikišo nekonformizmą, nesibodėjimą „piktinaudžiauti svetimomis meninėmis koncepcijomis“.

— Kiek žinau, užkietėjusiam komunistui Šepetui menas yra iškrėtęs daug išdaigų. Sovietuose anksčiau niekin-

tas abstraktas, ar natūralus pavidalo deformacija, ar kokia nors ekspresyvi raška pamažėl suranda kelią į liaudies dvasingumo aruodus, nes juose iš tiesų ir yra visko pradžia. Net nekonformizmo. Liaudis viskam imli: alegorijai, simbolizmui, siurrealizmui, fantastikai, sapnams, įvaidžių polifonijoms, absurdui, groteskui. Liaudis priims keisčiausią kūrinį už tikrą pinigą, jei tik bus estetiškai įtaigus.

— Persąsi išvada: jokie socrealizmo buldozeriai, nei kiekiausi leninizmo šepetiai neišgrandys pėdų, kurias palieka besikeičiantis laikas menininkų mąstysenoje... Ar Patiam neatrodo, kad Lionginas, matydamas nestubdomą meno transformaciją, pasidare kur kas atlaidesnis?

— Mančiau, kad naivesnis. Juk tik naiviai galvojančis žmogus, koks svarbus jis bebūtų, gali išmintingiems literatams priminti tai, ką jie puikiausiai žino. Būtent — priminti, kad „socialistinė santvarka, partinis vadovavimas kultūros reikalams“ yra „lemtingas įkvėpimo šaltinis“. Argi to nežino Alfonsas Maldonis, Mykolas Sluckis, Juozas Baltušis, Jonas Avyžius, Violeta Palčinskaitė,

Mykolas Karčiauskas, Petras Bražėnas ir kiti ten sėdėję lietuvių rašytojai? Ar jie iš mėnulio iškritę? Juk metų metais jiems kalama: Lenino partija yra visa ko šaltinis! Visų tiesių ir dorybių versmė.

— Pagal tarybinę etiketą Šepetui, LKP CK sekretoriui, būtina apie tai šnekti kultūros forume. Gerai prisimenu Romualdo Lankausko apysaką „Džiazo vežimas“. Keturi jauni herojai — muzikantai, patenka į kaimo vestuves. Ten prie lūžtančio vaisylio stalo nusipenėjęs veikėjas iš rajono (jaunuoliams primenantis balioną) pabarbena šakutę į taurelę ir atsistojęs išrežia didžiai filosofiską kalbą jaunavedžiams „apie kelius, vingius, žibantįs žvaigždes, epochos grožybę, pieno primelžimą ir dar apie kažką... vėlniškai nuobodu buvo jo klausytis“.

— Neįvelkime į šį pokalbį Lankausko. Paklausk, ką dar Šepetys porino rašytojams. Priminė praeityje įvykusias lietuvių dekadą Maskvoje ir susitikimus su rusų rašytojais, kurie savo argumentais „padėjo lietuvių rašytojams suvokti socialistinio realizmo esmę, meno liaudiškumo ir partiškumo kategorijas“... Ir „šis plenumas taps svarbiu lietuvių literatūros vystymosi etapu: mūsų rašytojai čia gavo naujų kūrybinių impulsų...“ Ir taip toliau.

— Kokia mat svari didžiųjų brolių rašytojų parama lietuviams! Be jos jų kūryba užaktų. Vaizdingai šnekanč, ten Maskvoje įvyko lietuvių tarybinės rašties smegenų perplėvimas, dejas, gerokai švinktelėjusiu socrealizmu, liaudiškumo bei partiškumo ekstraktu.

— Savo palyginti neilgą kalbą Šepetys užbaigė šitaip: „Kūryba — kaip karys: drąsus ir nenugalimas, jei jis žino dėl ko kausiasi, jei tiki pergalę idėja. Mūsų kūrybinė inteligentija tiki komunizmo idealų pergalę: rašytojai, visi Tarybų Lietuvos kultūros veikėjai žengs pirmose naujo gyvenimo statytojų gretose.“

— Juk tai nuogas militarizmas — šitaip kalbėti atominiame amžiuje: karys... drąsus... nenugalimas... žino dėl ko kausiasi... tikėjimas pergalę... žygiavimas... naujo gyvenimo statymas. Negi jie ruošiasi sugriauti pasaulį?

— Iš visko atrodo, kad taip. Tokios frazės man primena vokiečių okupaciją. 1942 metais studentaudamas varčiau poezijos antologiją *Jahrbuch junger Dichtung*, aiškiu aiškiausiu sueliuota. Stebėjau anuometinių vokiečių lyriku pertemptu idealizmu. Vietomis jie eiliavo tarsi atreptuodami karinius įžodius: „Wir sind Soldaten, ausen und innen“, „Wir wollen bauen, kaempfen und schafften“. Kova buvo sutapatinama su kūryba. Pabrėžiama

ištikimybė ir pareiga „idealiu“ tikslu, prisiekiama gyvenimu ir mirtimi tarnauti „dem Einen“. Žerėjo žodis „Siege“ — pergalė. Taip — pergalė, eilėraščių užsklandose, „Deutschland muss stehen ewig und gross“.

— Baisu pagalvoti, kad ir šiandien, nežūrint buvusios pasaulinės katastrofos, kurios randus tebešioja milijonai šeimų, karings frazės tebeplazda, berods, taikingų literatūroje. Leninas — partija — pergalė. XX amžiaus paradoksas!

— Ar ne laikas kūrybinio įkvėpimo semtis iš nepartinio gyvenimo, iš natūraliausių tiesos, kuri mus moko — vengti pompastikos, būti savimi ir netrukdyti kitiems dorai gyventi.

— Taikos labai nuosirdžiai kreipiuosi į juos: Būkite žmonės, o ne kokie išpūsti ideologai... paprasti žmonės. Nevartokite militaristinių šūkių. Kuo rečiau šlovinkite savo buvusius žygdarbius. Nepurenkite jais nepasitikejimo ir neapykantos dirvonų. Taika, apie kurią taip dažnai su pagrindu suokiate savo prozoje ir lyrikoje, yra dūžtančios kristalas — tas visas išmintingas gerumas. Kietos idealų rungtynės gali lengvai pavirsti atominėmis grumtynėmis. Tada „idealių pergalė“ susilygins su smurto pergalė. Triumfuos ne idealai, bet nykiausias Niekas.

Pr. Visvydas

Gogolio „Revizorius“ — vienas Stratfordo geriausių

ALFONSAS NAKAS

Daugelis esame skaitę, o neretai gal ir scenoje matę Nikolajaus Gogolio veikalus. Amerikoje ir Kanadoje šis rusų klasikas nėra toks populiarus kaip, sakysime, Antonas Čechovas. Pastarojo dramos kanadiškim Stratfordo festivaly dažnai statomos, o Gogolio „Revizorius“ (*The Government Inspector*) tebuvo statytas 1967 metais, kai kitos jo komedijos nė tos garbės nesulaukė. Ačiū Festivali paliekančiam meno vadovui John Hirsch ir tik šiam pastatymui iš Anglijos atvykusiam režisieriui Ronald Eyre, „Revizorius“ sugrįžo į didįjį Festivalio teatrą. Sugrįžo po 18 metų, bet jau toks, kad ilgai apie jį visi teatro mėgėjai kalbėtų...

Išradinigi tie anglų režisieriai!

Gongo dūžis, ir teatras aklina užtemsta. Tik keliolikai, bet labai prailgančių sekundžių, reikalingų scenoje aktoriam vietas užimti. Kai prodektoriai užplūsta scenos erdvę, matome ten pribarstytą, pritūpdytą devynioliktojo šimtmečio rusų bobučių ir jaunų mergaičių, paskendusių palaidinėse, sijonuose, skarose ir skarelėse. Vienos mezga, kitos siuva, siuvinėja ar lopo. Tarp jų švaistosi trinyčiai ar uniformom apmęsti ivanai. Pažemiais draikosi rūkas. Iš dešinės atžygiuoja procesija. Procesija? Tai skarmalių poros, liūdną melodiją niūniuodamos, užkulisiuos dingstančias virves ant pečių užsimetę, rūku brisdamos sunkiai tempia... „Kokiems gi galam čia atiteps Volgos baidokus?“, galvoju. Tempia, niūniuojia, tempia... Ir štai iš už kampo išnyra garuojantis žmogaus dydžio bedangtis kubas. Pasiekę scenos vidurį, skarmaliai dingsta, garuojantį lentų kubą apninka bobulės su rankšluosčiais, uniformotieji, ir iš kubinio kubilio stojasi išsūtęs nuogutėlis miestelio burmistras Anton Skvoznik-Dmukhanovskis (jį pasigėrėtinai nuo pradžių iki galo vaidina Peter Donat). Gogolio sukurtiems dialogams vykstant, per

Stratfordo festivalyje, Ontario, Kanadoje, statomo Nikolaj Gogol „Revizorius“ scena: Richard McMillan (Chlestakov) su Jane Roth-Casson (Anna).

Nuotrauka David Cooper

keliolika minučių pavaldiniai burmistrą nušluostys ir aprens, pradedant apatiniais drabužiais ir baigiant mėlyna, paauskuota uniforma bei kardu. Ilgainiui susirinkus miestelio diduomenė, visa korupciškų valdininkų ruja, atbėgs Bobčinskis su Dobčinskiu, atneš žinią apie atvykėlį iš St. Peterburgo, „kuris užėgosis savininkui nemoka už maistą bei nakvynę“, visi nutars, jog tai revizorius, suplanuos kaip jį papirkti ir prasidės juokingiausias satyros scenos.

Kalbą tęsiant apie pastatymą, jo turtingumą, akysna krinta kostiumų spalvos ir išvaizdos, pradedant jau minėta bobulių apranga, panėsinčia į pupų pėdus ir atgrasia purvinu pilkumu, uniformomis su medaliais ir be jų, baigiant puošniausiom „kilmingųjų“ ponių suknėmis ir ekstravagantiškom petersburgiško „revizoriaus“ eilutėm. Tai didelio garso kostiumų projektuotojos Tanya Moiseivitch darbas. Jos kostiumai Stratfordo ir kituose teatruose ne kartą publiką stebino, o kad Gogolio rusams apmęsti jį labiau

sia tinka, byloja jos vardas ir pavardė. Kas be ko, ji sau padėjėja pasitelkusi irgi plačiai žinomą Polly Scranton Bohdanetzky. Kai kostiumai džiugino akį, tai ausiai daugely vietų skambėjo maloni, linksma Louis Applebaum muzika.

Tariamo revizoriaus Ivano Chlestakovo rolę režisierius pasirinko Richard McMillan, rašikliaus, išradingiausią Stratfordo komiką, per festivalio 33 metų istoriją sau lygaus neturintį. Tai aktorius, kurį, man regis, ne skatinti, o prilaikyti reikia, kad per daug neužgožtų mažesnio talento kolegų. Aureolę susikūręs Gilbert ir Sullivan operėčių pastatymuos, jis čia lygiai gerai, jei ne geriau pasireiškė. Betgi buvo apščiui scenų ir be Chlestakovo. Jose, šalia jau minėto Peter Donat, puikius Gogolio personažus sukūrė Eric

Donkin (Luka Khlopovo vaidmuo), Max Helpmann (Khris-tian Gibner), Edward Atienza (Peter Bobchinsky), Keith Dinicol (Peter Dobchinsky), Jane Roth-Casson (burmistro žmona Anna), Mary Haney (burmistro dukutė Marija) Lewis Gordon (Chlestakovo tarnas Osip).

Savo skaitytojams patarčiau būtinai „Revizorių“ Stratforde pamatyti, bet nujaučiu, kad, iki rašins bus išspausdintas ir jus pasieks, ten šaukštai bus po pietų, nes festivalio sezonas baigiasi spalio 13, o paskutinis „Revizorius“ spektaklis — spalio 12. Bet vilties šį pastatymą kai kam pamatyti dar yra, nes va kaip reikalai klostosi. Kai Stratforde festivalio sezonas pasibaigia, kai kurie geriausi pastatymai filmuojami Kanados televizijai, o su kiais gastroliuojama Amerikoje

ir/ar Europoj. Šią žiemą numatomos gastroles po JAV miestus, tik tuo tarpu negaliu pasakyti kur (žinau, kad bus spektaklių net Floridoj, bene Miami). Iš karto buvo manyta gastroliuoti su „Karamium Lyru“ ir „Dvyliktoji naktis“. Kai pasirodė „Revizorius“, „Dvyliktoji naktis“ visiškai užtemo ir vieton jos nutarta su „Lyru“ vežtis „Revizorių“. Nežinau, ar gastrolių metu visose svetimų teatrų scenose vienodai gražiai sužibės kostiumai bei butaforija, bet garantuoju už visų neįvardytų ir įvardytų aktorių vaidybą, o ypač už Richard McMillan. Be to, spėju, kad ateinančią vasarą „Revizorius“ bus ir Stratforde kartojamas, nebent to daryti neleistų naujojo meno vadovo John Neville ambicija.

Chicagos teatruose Baletu ir dainų spektaklis

Dabar daugely miestų ir daugely teatrų statomas muzikinis veikalas „A Chorus Line“, kurį sukūrė Michael Bennett. Turiny — baletu mokymas, baletu šokiai, lydimi dainų. Kokio gilesnio turinio nėra. Tai pramoginis pastatymas publikos atgavimui, sudarytas daugiausia iš Broadway baletu šokėjų gyvenimo ir šokių. Statomas Chicagos pietvakariuose — Candlelight Dinner Playhouse, 5620 South Harlem Ave. Scenoje pasirodo net 21 šokėjas — dainininkas.

William Pullinsi režisuotas, kaip visada, pastatymas labai sklandus. Aktoriai jauni, pasirodę. Kai kurie su ypatingu išsimokslinimu, pvz., Brian Lynch su baka-laureatu iš Northwestern universiteto, Shannon Cochran dalyvavusi filme „The Old Forest“. Dawn Hopper iš Cincinnati muzikos konservatorijos, R. Lambert studijas ejęs Wayne universitete, Sheri J. Axey programą atlikinėjusi norvegų turistiniame laive. Choreografas Nik Vender yra kūrėjas teatrui, filmams, modernaus šokio programoms.

J. Pr.

Saulius Kubilius

AUDINYS

Vieną siūlu
Audėjas užmetę stakles,
Sunėrė nytis,
apsuko šaudyklę
Ir užburtas audė.

Atėjus laikui,
nustojo nardžiusi šaudyklė,
kilnojusios nytys.

Ir Dievas įsakė nukirpti siūlą
nurengti stakles.

O audiniu papuošė savo namus.

UŽSILIKUSIO PRAEIVIO DAINA „ESI“

Esi kibirkštini sužibęs akimirkos atomas,
kuris daužosi į savo ribotumo sienas.
Esi virpanti mikrolastelė,
kuri pranašiskam XXI-ojo amžiaus aparatui
teikia gyvybę.

Esi iš žemės rutulio senų kaulų
prisikeliantis pasaulinis žmogus.

Esi užsilikęs praeivis,
kuriam ateities sapnas raminančiai migdo sąmonę.
Esi saulėtekio dainius.

APOKALIPSĖ

Atėjo šienavimo laikas.
Omega, tark
savo svarų žodį.

* * *

Mes laukiam tos titaniškos bangos,
kuri savo pasakiška galia
nuneštų mus,
nuplautų mus,
atgaivintų,
atbudintų
iš apsnūdimo ir letargo
iš per ilgo užsibuvimo,
monotoniško plūduriavimo.
Mes laukiam tos bangos galingo
veiksmo
vykimo.
Mes trokštame pasiekti
naujus gyvenimo krantus.

Virginia Woolf

Vaiduoklių namas

Bet kokią valandą pabudus, trinksėjo uždaromos durys. Iš kambario į kambarį jie ejo susikibę rankomis, pakeldami vienur, atverdami kitur, tikrindami — vaiduoklių porėlė.

„Mes visa tai čia palikome“, sakė ji. Ir jis pridėjo, „O, bet ir čia!“. „Turbūt ir pastogės palėpėj“, murmėjo ji. „Ir sode“, šnibždėjo jis. „Tyliai“, jie sakė, „kitaip mes juos pažadinsim“.

Bet tai nevyko taip, kad mus pažadintų. O ne, „Jie kažko ieško; jie užsklendžia užuolaidas“, galima sakyti, ir todėl dar skaitai puslapį ar du. „Dabar jau jie atrado“, gali būt tikra, sustabdydama pieštuką prie puslapio krašto. Ir tada, išvargusi nuo skaitymo, galėtum pasikelti ir patį pamatyti, kad visas namas tuščias, durys paliktos atdaros, tik patenkinti karveliai burbuluoja ir kuliamosios birzgimas ateina iš fermos. „Kurį galų aš čia atėjau? Ką norėjau rasti? Mano rankos yra tuščios. „Tuomet gal viršutinėse patalpose?“ Obuoliai yra daržinėje. Ir taip vėl žemyn, daržas ramus kaip visuomet, tik knyga išslydo ant žolės.

Bet jie jau rado svečių kambarį. Nebūtina, kad juos turėtum matyti. Langų stikluose atsispindėjo obuoliai, atsispindėjo rožės, visi lapai stiklė buvo žali. Jei jie judėjo svečių kambarį, obuoliai rodė savo gelsvą pusę. Tačiau tuojau po to, jei duris kas nors pradarytų, pabertų ant grindų, ant sienų ir lubų pakabintus papuošalus — ką? Mano rankos buvo tuščios. Strazdo šešėlis perbėgo kilimu, iš giliausių tylos šulinių miškų karvelis traukė savo burbuliavimo garsus. „Dar išliko, išliko, išliko“, švelniai plaka namo pulsas. „Turtai užkasti; kambarys...“ staiga užsikirto ir sustojo pulsas. O, ar tai buvo užkastieji lobiai?

Vėliau po akimirksnio šviesa prigeso. Vadinasi, sode tada? Bet medžiai verpė tamsą besiblaškančiam saulės spinduliui. Tokiam švelniam, tokiui retam, aš visuomet jo degimą ramiai sekdavau langų stiklo

paviršium. Stiklas buvo mirtis; mirtis buvo tarp mūsų; atėjusi pirma moteriai prieš šimtą metų, palikus namus, užkalus langus, kambariai buvo palikti tamsoj. Jis taip paliko, paliko ją, nuvažiojo į Šiaurę, nusidangino į Rytus, matė žvaigždės spinksinčias Pietų danguje; vėl grįžo namo, rado juos nustumtus nuo Kopų aukštumos. „Dar išliko, išliko, išliko“, linksmai musė namų pulsas. „Turtai dar jūsų“.

Gatvėje staugia vėjas. Medžiai kūprinasi ir lenkiasi į vieną, į kitą šoną. Mėnulio spinduliai taškosi ir liejasi, išsibarstę lietuje. Tik lempos šviesa tiesiai krenta pro langą. Žvakė dega tiesi ir rami. Klajodama namuose, atidarydama langus ir kuždėdama, kad mūsų nepažadintų, vaiduoklių porėlė sau džiaugiasi.

„Mes čia miegojom“, sako ji. Ir jis priduria, „Begalybė bučinių“. „Pabudus iš ryto —“, „Sidabras tarp medžių —“, „Viršutiniame aukšte —“, „Sode —“ Tolimųjų užsidaro durys, švelniai trinkelėdamos kaip širdies dūžis.

Štai jie artėja, stabteli durų angoje. Vėjas rimsta, lietus stiklu slidinėja sidabrą. Mūsų akysse tamseja; mes jau negirdime žingsnių šalia; nematome jokios moters, išskleidžiančios savo vaiduokliškos skraistės. Jo rankos pridengia žibintą. „Žūrėk“, alsuoja jis. „Tvirtai miega. Jų lūpos meilė“.

Susikūprinę, pakėlę virš mūsų savo žibintą, jie ilgai ir prasingai žiūri. Jie ilgai pristojia. Vėjas patraukia tiesiog, liepsna kiek tūpteli. Pasiutę mėnulio šviesuliai klajoja grindimis ir sienomis, ir, susikryžavę, nudažo pasilenkusius veidus; kažką mąstančius veidus; veidus, kurie stebi miegančiuosius ir ieško kažkokio paslaptingo džiaugsmo.

„Dar išliko, išliko, išliko“, namų širdis išdidžiai plaka. „Ilgas metas —“ atsidūsta jis. „Tu vėl mane atradai“. „Čia“, šnabžda ji, „miegota; sode skaityta, juoktasi, obuoliai daržinėje kraunami. Čia mes palikome savo turtus —“ Jie stebi susikūpinę, jų šviesa kelia mano akių blakstienas. „Dar išliko! Išliko! Išliko!“ namo širdis pasiutusiai plaka. Pabudama šaukiu, „Aiman, ar tai jūsų užkasti lobiai? Šviesa širdyje“.

Vertė P. Melnikas

Vitolis Dragūnevičius

Muzikė Nijolė Ulėnienė

Skulptoriaus Vitolio Dragūnevičiaus darbų paroda atidaroma „Galerijoje“, Locust Valley, New York, 8. m. spalio mėn. 18 d. Vitolis Dragūnevičius yra baigęs École des Arts et Métiers Freiburge ir École Nationale Supérieure des Beaux Arts Paryžiuje. Šiuo metu jis gyvena New Yorke. Parodoje bus išstatyti jo bronzinės skulptūros darbai — portretai.

Virginia Woolf 1939 metais.

Virginia Woolf (1882-1941) — anglų rašytoja, Sir Leslie Stephen duktė, kritiko Leonard Woolf žmona, parašiusi tradicinius romanus *Iškeliaujimas* (1915), *Naktis ir diena* (1919), vartojo pasamones srautą romanuose *Jokūbo kambarys* (1922), *Ponia Dallo-way* (1925), *[Švyturį]* (1927), *Bangos* (1931). Kai kurie iš jos romanų buvo labai eksperimentiniai (pvz., *Orlando*, 1928). Taip pat parašė nemažai straipsnių, esė knygų, novelių.

— P. M.

Profesoriaus Meissnerio sukaktis

Baltams reikšmingas jubiliejus

Šių metų rugpjūčio mėn. 10 d. Bad Godesberge prie Bonnos, Vakarų Vokietijoje, susirinko didžiulis būrys mokslininkų, diplomatų, valdžios atstovų pagerbti 70 metų jubiliejų švenčiantį profesorių Borisą Meissnerį. Tą jubiliejų minėdamas *Frankfurter Allgemeine* dienraštis rašė, kad joks kitas Vakarų sovietologas nėra taip plačiai aprėptas sovietinės realybės savo studijose kaip Meissneris, Federalinės Vokietijos Respublikos kancleris Helmut Kohl, apdovanodamas Meissnerį užsitaravimo kryžiaus ordinu, rašė, jog Meissneris, kaip retas, užsitarauja padėkos už „realistinio Sovietų Sąjungos ir jos politikos paveikslą“ nupiešimą ir sovietinių studijų Vokietijoje puoselėjimą. Maskvai ši Meissnerio veikla labai nepatiko ir ilgus metus Kremlius vedė prieš profesorį kampaniją tiek savo spaudoje, tiek Vakarų Vokietijos sluoksniuose.

Meissnerio studijų apimtis ir jo mokslinis realizmas paaiškina, kodėl jubilaitas gerbiamas ir dėkingai minimas ne tik vokiečių, bet ir lietuvių, latvių ir estų tarpe. Joks kitas Vakarų mokslininkas tiek daug ir tiek ankstyvo dėmesio nėra skyręs Baltijos tautoms ir jų likimui kaip Meissneris. Iš savo padėkos kalboje Bad Godesberge jis specialiai priminė savo svečiams, kurių tarpe buvo ir Kinijos ambasadorius, kad Baltijos tautų ir jų likimo jis ir toliau nepamirš.

Gimęs Pskove, Meissneris

Prof. Boris Meissner

augo ir mokėsi Estijoje. Ten baigė ir laisvos Estijos Tartu universitetą. Toliau studijavo tada vokiškoje Poznanėje ir Breslau; pokario metais dirbo Hamburgo universitete, kur ir doktorizavosi. Apie dešimt metų dirbo Vakarų Vokietijos diplomatinėje tarnyboje Maskvoje ir kitur; dalyvavo visose to laiko svarbiosiose vakarų vokiečių-sovietų konferencijose, kol 1959 metais tapo Kielio universiteto profesorium Rytų Europos teisei, politikai ir sociologijai. 1964 metais perėjo į Koelnio universitetą direktoriauti naujai įsteigtam Rytų Europos Teisės institutui. Yra daug nusipelnęs, organizuojant vokiečių mokslinius institutus ir draugijas. Iki pat pastarųjų laikų buvo Bonnos vyriausybės Užsienio reikalų ministerijos patarėjas. 1984 m. tapo profesorium emeritu.

1 Baltijos valstybių padėtį Meissneris mokslo pasaulio

dėmesį atkreipė dar 1955 metais, išleidamas stambia knyga *Die Sowjetunion, die baltischen Staaten und die Voelkerrecht* (Sovietų Sąjunga, Baltijos valstybės ir tarptautinė teisė), kurioje dokumentavo nelegalią Lietuvos, Latvijos ir Estijos okupaciją ir aneksiją. Vėliau eilė straipsnių, paskaitų, studijų skelbtų knygos, tarp jų ir 1978 m. išėjusioje *The Baltic States in Peace and War* (Pennsylvania State University Press). Meissneris aktyviai dalyvavo Baltų Studijų Puoselėto Draugijos (AABS) konferencijose, pats prieš porą metų suorganizavo vokiečių sovietologų konferenciją Baltijos kraštų reikalų, vadovauja vokiečių mokslininkų grupei, kuri teigia Baltų studijas, redaguoja knygą apie Baltijos valstybes, kuri nėla ilgai trukus turi išeiti Vakarų Vokietijoje.

Minint jubilato gimtadienį Bad Godesberge, jam buvo įteiktas draugų, kolegų, buvusių mokinių parengtas *Festschrift*, kuriame neužmirštos nė Baltijos valstybės. Savo darbais apie komunistinę sistemą ir savo dėmesiu Baltijos kraštams bei jų laisvės siekiamais Meissneris tarnauja pavyzdžiui lietuvių, latvių ir estų mokslo žmonėms, parodydamas, kaip galima suderinti pagrindinį mokslinį angažavimą su moksliniu dėmesiu gimtajam kraštui. Jubilaitas užsitarnauja mūsų padėkos ir šiltų linkėjimų. Ad multos annos!

Vytautas Vardys

Pamirštas, bet svarbus Lietuvos praeities epizodas — Šventosios mūšis

Šiais metais rugsėjo 1 d. suėjo 550 metų nuo mūsų ties Ukmergės ir Šventosios upe. 1435 m. čia išsprendė dviejų Gediminaičių, Žygimanto ir Švitrigailos likimas, kartu ir visos Lietuvos ateities kelias. Seni tai laikai, bet įvykis yra susijęs su Vytauto Didžiojo siekimais ir gali būti laikomas jų epilogu.

Svešdami Tautos šventę rugsėjo 8-tą, prisimename mūsų istorijos didybės apogėjų — numatytą Vytauto vainikavimąsi Lietuvos karaliumi. Tačiau ne vienas pagalvojo: juk netrukus po to, spalio 27-tą, Didysis kunigaikštis mirė ir prasidėjo Lietuvos silpnėjimas. Kai kas net nustoja domėtis tolimesne įvykių raida mūsų tėvynėje ir pasako: „Finis Lithuaniae!“ Bet nemirė tada Lietuva. Ji dar turėjo garbingų ir herojiškų protaviečių ir, kas svarbiausia, per pusę tūkstantio metų

nenustojo kovojusi už Lietuvos laisvę.

Tuojuo po Vytauto įaidotuvų susirinkę Vilniuje kunigaikščiai, didikai, bajorai su Jogaila priešakyje išrinko Didžiojo kunigaikščio Švitrigailą Algirdaitį — Jogailos jaunesnįjį brolį. Lenkijos karalius senatvėje karštai palankė Vytauto pastangas nusikratyti priklausomumo Lenkijai. Energingas, visą gyvenimą nerimęs, basėsis po Lietuvą ir jos kaimynus, už savo tėvonią kovojęs su Vytautu ir net jo kalinamas, Švitrigaila nedelsdamas ėmėsi testuoti Vytauto politiką. Išsivystė diplomatinė veikla, gavo iš Vokietijos imperatoriaus Sigismundo Liuksemburgiečio pažadą vainikuoti jį Lietuvos karaliumi, suteikė šalininkus — Moldavijos „haspadorių“, Mozūrų kunigaikštį, dalį totorių, Livonijos ordino magistrą. Už jį mūru

stovėjo visa Pietų—Rytų Lietuva. O jis turėjo stiprų varžovą — Vytauto brolį Žygimantą Kestutaitį, kurį palaikė žemaičiai, totoriai ir užsispyrę Lietuvos nepalėisti — lenkai. Keletą metų ejo kova žodžiu bei ginklu, kurią išsprendė mūšis ties Ukmergės ir Šventosios upe, vietovėje, nuo to laiko vadinamoje Pabausku (lenkiškai *Pobojowisko* — mūsų laukas).

1435 m. rugsėjo 1 čia susitiko priešininkų kariuomenės. Kautynės buvo žiaurios, žvangėjo kardai, kirviai, kautais basliais, ietimis, nedaug šaunamų ginklų tada buvo. Karo lauke krito daug žmonių. Kai kurie amžininkai jį priskaičiuoja iki 40,000, nors tai keleriopai, jei ne šimteriopai, padidintas skaičius, bet jis parodo, koks didelis buvo tų kautynių įspūdis išlikusiems gyvais. Iš tikrųjų tada daug karių padėjo savo galvas ties Šventąja, zuvo Livonijos kryžiuočių magistras Frank Kerskorf, Vytauto vietininkas Čekijoje Žygimantas Kaributaitis ir kiti žymūs

Poezijos knygos „Draugo“ knygyne

Vytautas Alantas. *Paversimai*. Chicago, 1982. 221 psl. Kaina — 10 dol.

Vitalija Bogutaitė. *Lietus ir laikas*. Chicago: Ateitis, 1969. 59 psl. Kaina — 2 dol.

Vitalija Bogutaitė. *Po vasaros*. Chicago: Ateitis, 1976. 71 psl. Kaina — 4 dol.

Dante Alighieri. *Naujas gyvenimas*. Vertė A. Tyruolis. Italija: Saleziečių leidinys, 1966. 95 psl. Kaina — 2 dol.

Eugenijus Gruodis. *Agunos ir smėlis*. Chicago: Lietuviškos knygos klubas, 1956. 70 psl. Kaina — 1 dol.

Antanas Gustaitis. *Ko liūdi, putinėli*. Eleginės satyros. Bostonas, 1982. 95 psl. Kaina — 7 dol.

Maironis Jaunoji Lietuva. *Poema*. Londonas: Nidos knygy klubas, 1963. 131 psl. Kaina — 2 dol.

Petronėlė Orintaitė. *Liūdnai linguoja lelija*. Italija: Saleziečių leidinys, 1967. 152 psl. Kaina — 2 dol.

Aleksandras Radzius. *Priimk mane, mėnuli*. Chicago: Ateitis, 1980. 81 psl. Kaina — 5 dol.

Danguolė Sadūnaitė. *Baltas ievos medis*. Chicago: Ateitis, 1977. 126 psl. Kaina — 5 dol.

Stasys Santvaras. *Aukos taurė*. Bostonas: Lietuvių enciklopedija, 1962. 152 psl. Kaina — 2.50 dol.

Stasys Santvaras. *Buvimo pėdsakai*. Clevelandas: Viltis, 1983. 164 psl. Kaina — 8 dol.

Stasys Santvaras. *Rubajatai*. Bostonas: Lietuvių enciklopedija, 1978. 182 psl. Kaina — 7.50 dol.

Liūnė Sutema. *Nebėra nieko svetimo*. Chicago: Jūrų skautijos korporacija Gintaras, 1962. 60 psl. Kaina — 5 dol.

Lidija Šimkutė. *Antrasis ilgesys*. Chicago: Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, 1978. 77 psl. Kaina — 5 dol.

Julija Švabaitė. *Vynuogės ir kaktusai*. Chicago: Lietuviškos knygos klubas, 1963. 96 psl. Kaina — 1 dol.

Laimutis Švalkus. *Sirdies nuolaužas*. Italija: Saleziečių leidinys, 1966. 120 psl. Kaina — 2 dol.

Alfonas Tyruolis. *Nemarioji žemė: Lietuva pasaulinės poezijos posmuose*. Antologija. Bostonas, 1970. 176 psl. Kaina — 5 dol.

Aldona Veščionaitė. *Aidinčios upės*. Chicago: Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, 1985. 74 psl. Kaina — 7 dol.

asmenys bei masės eilinių. Tenka pabrėžti, kad per tą mūsų lietuvių smūgį, duotas Livonijos kryžiuočiams, buvo toks sunkus, kad po jo jie daugiau nebeatrigavo, panašiai kaip jų priešai šaka 1410 m. po Žalgirio-Gruenvaldo katastrofos.

Švitrigaila pralaimėjo, turėjo bėgti į Voliniją, kur Lucko pilį prisiglaudęs dar apie 10 metų maištavo ir bandė atstatyti Vytauto eitą kelią. Laimėtojas Žygimantas Kestutaitis buvo vainikuotas Gedimino mitra Vilniuje, pasiekė garbės, kuri Lietuvai brangiai kainavo — vėl užmezgė ryšius su Lenkija. Neilgai jam bėgti teko valdyti Lietuvą — 1440 m. jis buvo Trakuose samokslininkų nužudytas.

Mūsų didysis lituanistas Vaclovas Biržiška sakydavo, kad nėra nei vienos žemės pėdos Lietuvoje, kuri nebūtų apslakstyta krauju lietuvių, kovojusių už jos laisvę. Tik mes nedaug tų vietovių atsimename — pro Gedimino kalną praeina susikaupe, prie Kauno, kitų pilių ir pilikalnių, bet apie Šventosios mūšio lauką retai kada pagalvojame. O ten įvykusios kautynės buvo patios didžiausios, kurios praeityje mūsų žemėje įstiko. Apie tą vietovę byloja tik senieji raštai ir vietos žmonės, per amžius išlaikę tradiciją. Atvykusiems rodomas laukas, slėnis prie Žirnų ežero, Krūvinės upės. 1935 m. tame slėnyje tebestovėjo dar samanomis apaugusi sena koplytėlė, žyminti kunigaikščio Žygimanto šalininkų bendrus kapus. Vėl kitoje pusėje buvo matyti jau praardytas žvyrų kalnelis, kur buvo palaidoti Švitrigailos gynėjai. Visur čia randami žmonių bei arklių kaulai, surūdiję ginklų, šarvų likučiai, kurie laukia archeologų tyrinėjimų.

V.D. Sruogienė

Teresa Zylius-Gara (Teresė Zilytė), Lentvarėje gimusi, Lenkijoje užaugusi ir dabar po visa pasaulį gastroluojanti operos žvaigždė, š.m. lapkričio mėn. 9 d. Chicagoje dainuos koncerte, skirtame paremti Dariaus Lapinsko operos „Dux Magnus“ pastatymą ateinančių pavasari. Dirigento Herbert von Karajan atrasta ir pristatyta pasauliui Salzburgo festivalyje, penkiolika sezonų dainavusi Metropolitan operoje, New Yorke, pagrindines roles, po neseniai įvykusių „Tosca“ spektaklių Los Angeles, kur ji dainavo kartu su garsiuoju tenoru Placido Domingo, dabar atvyksta pas mus paremti lietuvišką kūrą, lietuviškos tematikos operos pastatymą.

Chicagos teatruose

Anglo komedija

Londonė 1939 m. gimęs anglų dramaturgas Alan Ayckbourn arti 30 metų praleido darbuodamasis teatre. Jis buvo toks „ekmingas autorius, kad jo dramos yra išverstos į daugiau kaip 30 kalbų ir vaidinamos visame pasaulyje. Viena jų — „Season's Greetings“ — pasiekė Chicagos sceną, pastatant ją Body Politic teatre, 2261 N. Lincoln Ave., kur ji eis iki spalio 20 d. Ši komedija, tarpais virstanti tragedija, vaiduoja anglų seimų gyvenimą Kaledu metu. Panašiai, kaip kitose šio autoriaus dramose, po žiūrovo akis teka natūralūs žmonių gyvenimas, jų darbas, vaishs, miegas, žaismingumas, meilė, džiaugsmai. Tai vadinamo „Theatre of Recognition“ temos.

Vengiama vulgarumo; vaidinimas apskritai švarus, nors yra vienas žymesnis sekso proveržis. Žiūrova stebina aktorių uolus pasirošimas, jų gera patirtis scenoje. Vaidinimo slinktis gyva. Aktorius Larry Brandenburg yra pasirodęs ir filme; Janis Flax baigusi Goodman dramos mokyklą; Maureen Gallagher baigusi Syracuse universitetą ir Goodman dramos mokyklą; Edgar Meyer matytas televizijoje, filmuose, ryškus savo talentu; Mike Wise atėjęs iš Missouri Western universiteto. Režisierius James O'Reilly idėjas daug išradingo darbo. Jis aukštą kvalifikaciją — vien Chicagos universitete pastatęs daugiau kaip 40 dramų. Ir jo padėjėja Pauline Brailsford — dirbusi JAV ir Didžiosios Britanijos teatruose ir televizijoje. Komedija kokių ypatingų gelmių neparodo, bet gyvenimiška, protarpiais lydimą žiūrovų nusikvatojimo.

Kafka Chicagos scenoje

Vokiečių rašytojas, žydų kilmės, Franz Kafka (1883-1924), Prahoje gavęs teisų daktaro laipsnį, buvo vienas iš pagrindinių ekspresionizmo atstovų vokiečių prozoje. Tačiau jis buvo tiek netikras dėl savo kūrybos, kad prieš mirtį (gerklės džiova) jis paliko savo draugui M. Brodui testamentinį prašymą — sunaikinti jo nespausdintus raštus. Draugas nepaklausė, pasirinko ju išleisti ir tas Kafka padarė pasaulinę garsenybę. Jo garsas atidarė jam duris ir į Chicagos sceną. Čia Huron teatras, 1608 N. Wells iki spalio 27 d. stato pagal jo romaną „Der Prozess“ (sukurtą lygiai prieš 60 metų: 1925 m.)

Algimanto Kežio „Lithuania Through the Wall“

Algimantas Kežys. *Lithuania through the Wall: Diary of a Ten-Day Visit to My Native Land*. Chicago: Loyola University Press, 1985. Didelio formato, 108 psl. Kaina — 15.95 dol. Gaunama Chicagos Kroch's & Brentano's knygyne, „Drauge“ ir pas knygų platintojus.

Lietuvių ir nelietuvių tarpe savo meniška fotografija jau plačiai pasireiškęs Algimantas Kežys, nepamiršo foto aparatą pasiimti ir vykdamas dešimčiai dienų į Lietuvą. Šioje knygoje jis parodo savo kelionės įspūdžius, kuriuos savo trumpomis, bet labai taikliomis pastabomis paryškina ir nelietuviams suprantamus padaro Kazys Almenas, parašęs knygos įvadą ir nuotraukų įprasminimą. Įprasminimą, nes Almenas nuotraukų turinį suriša su Lietuvos istorijos įvykiais, kraštovaizdžiu, žmonėmis, jų religingumu, darbštumu ir kūrybingumu. Be patos ar pagiežos atvirai parodoma ir sovietinė realybė okupuotame krašte.

Knygoje išspausdintos 94 nuotraukos iš Vilniaus, Kauno, Druskininkų, Rumsikių, Trakų, Anykščių ir Biliūno gimtinio Niūronių kaimo.

Knyga pasirodė vasaros atostogų metu. Jos pirmos suktuvės įvyko per Akademini skautų sąjūdžio susitikimą Dainavoje, Manchester, Mich., kur šalia knygos apibūdinimo, Algimantas Kežys ekrane parodė knygoje išspausdintas nuotraukas.

Knyga gražiai papuošė ir lietuvių biblioteką, ir labai tinka dovanai kitataučiams, nes apipavidalinta labai vykusiai ir skoningai.

V. J. Statkus

Bostono universiteto, Peter Garino dramos studijas išėjęs New Yorko universitete, Cherise Thurman — iš Goodman dramos mokyklos, net ir apsvietimo sudarytojas Walter Reinhardt baigęs Illinois Wesleyan universitetą, o kostiumų kūrėja Melis. Nissen baigusi Wisconsin universitetą. Scenovaizdis suvestas il primityvus paprastumo, be technškai paruoštas skubiem pakėtimams.

Huron teatras veikia jau 15-tą metus. Yra pastatęs 21 dramų veikalą.

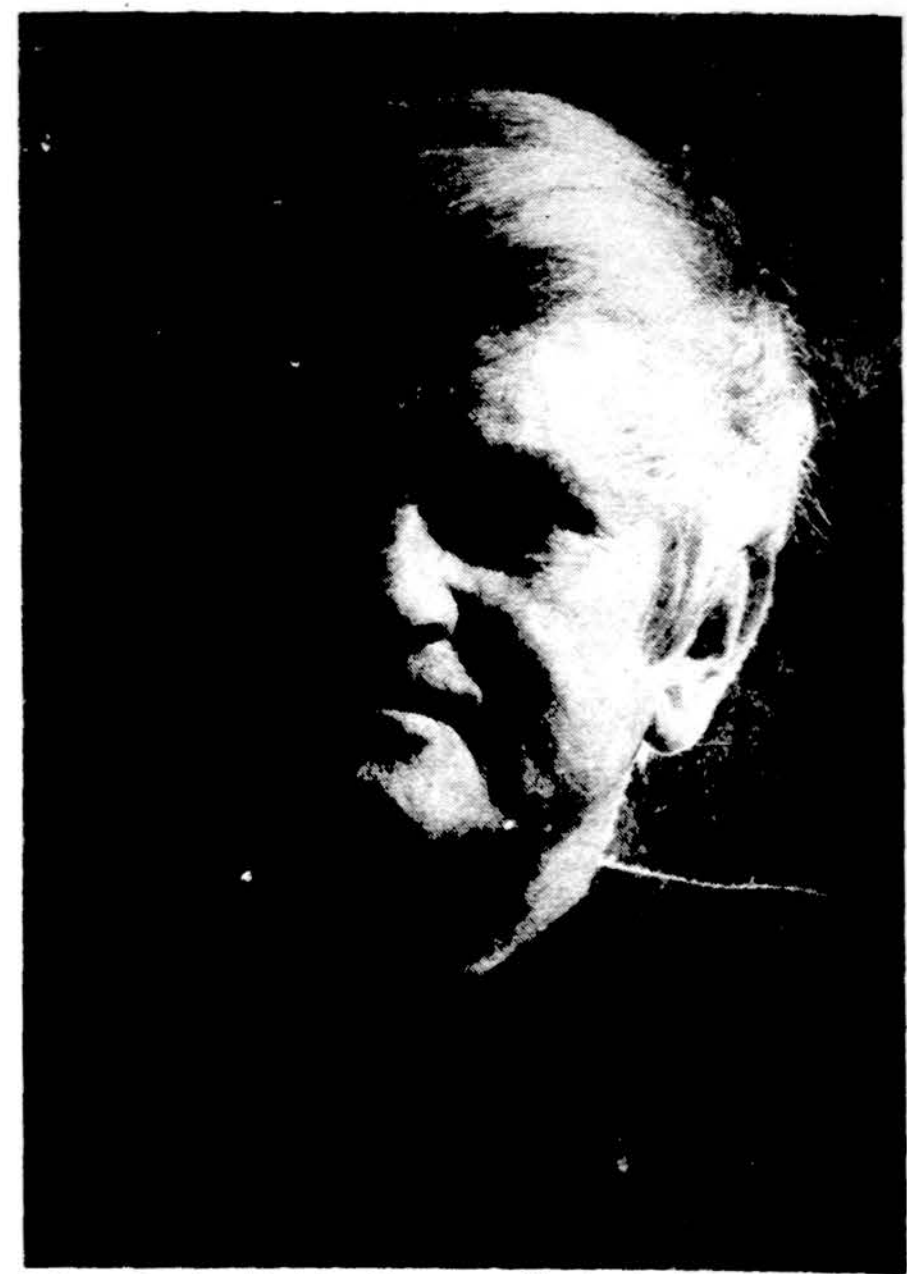
J.Pr.

Regina Matuzonytė-Ingelevičienė

Šiaurės gamta (akrilika drobėje, 1959-1967)

Dail. Reginos Matuzonytės-Ingelevičienės tapybos darbų paroda šiuo metu vyksta Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje. Paroda tęsis iki sekmadienio, spalio mėn. 20 d. Čiurlionio galerijos valandos: penktadieniais 7-9 v.v., šeštadieniais ir sekmadieniais 11 v.v. — 7 v.v.

Solistas Bronius Maciukevičius.

Nuotrauka Eugenijaus Butėno

18 lietuvių fotografų rengiamos 14-sios metinės parodos, kurios tema — „Lietuvio portretas“. Paroda prasidės š.m. spalio mėn. 25 d. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje.